Vláda fialové Pětidemolice utnula šanci na elektřinu a plyn levnější než cenové stropy

- CZ24 News | 7. ledna 2023

ČESKO: Ceny plynu a elektřiny se v posledních dnech pohybují na nezvykle nízkých hodnotách. Mluvíme o po celý rok extrémně rozkolísaných spotových cenách. A právě na spotových cenících loni skončilo mnoho domácností i firem, kdy je na tento tarif převedli jejich dodavatelé. V té době byly burzovní ceny na obrovských výších a lidé pak platili horentní částky v zálohách. Nyní došlo paradoxně ke stavu, kdy jsou ceny na spotu nižší než platné cenové stropy. Odběratelé z toho ale už těžit nemohou, vláda praxi spotových tarifů zakázala.

Vládní stropy jsou u elektřiny nastaveny na 5000 korun za MWh bez DPH, tedy zhruba na 200 eur. U plynu je to pak 2500 korun za MWh, tedy zhruba 100 eur. Se započtením DPH je strop u elektřiny na 6000 korunách, tedy 240 eur za MWh, plyn pak za 3000 korun, tedy 120 eur za MWh. Ti, kdo mají smlouvu na dobu neurčitou a platili nižší cenu, než je ta stropovaná, zvýší se jim nyní na její úroveň.

Burzovní, tedy krátkodobé ceny energií už ovšem delší dobu klesají a jsou nyní pod úrovní stropů. Pokles cen způsobil hlavně konec mrazů a příchod na prosinec a lede nebývale teplého počasí. To přineslo na trhy větší optimismus a ceny padaly. Především kvůli uklidnění obavy z čerpání z plynových zásobníků, kdy během chladných dnů převládaly obavy, že už tuto zimu může nastat problém. K uklidnění situace na trhu s plynem pak přispívá i vysoký import zkapalněného plynu do evropských přístavů.

Plyn je už několik dní na hodnotách před vypuknutím ruské invaze, nyní dokonce jeho cena na hlavním uzlu TTF v Nizozemsku klesla pod 70 eur za MWh. Spotová cena elektřiny v těchto dnech klesá ke 150 eur za MWh, kontrakt na příští rok se ve čtvrtek prodával za 197 eur za MWh. To jsou velké poklesy, na začátku prosince se elektřina na příští rok prodávala za téměř 400 eur.

Spotové tarify se chovají jako velmi divoká investice, jak pro Echo24 uvedl Daniel Krištof za ČEZ Prodej, který také tvrdí, že ČEZ žádné klienty na spotových cenících ani před vládním nařízením neměl. Vzhledem k obrovské volatilitě na trhu s energiemi, která po celý minulý rok panovala, byly burzovní ceny elektřiny a plynu schopné za minimální čas vyrůst do obrovských výší. Proto zákazníci logicky pociťovali velkou obavu, že je jejich dodavatel na spotový tarif převede a oni se za energie nedoplatí.

Velcí obchodníci typu ČEZ, E.ON nebo PRE mají spíše konzervativní obchodní strategie. Když má někdo produkt na dobu neurčitou, nakupují pro něj letos energie na příští rok. Například ČEZ nakupuje průběžně každý měsíc mezi lednem a říjnem stejný podíl objemu elektřiny pro zákazníky na další rok. Na konci roku se ceník pro produkt na dobu neurčitou podle toho upraví. Co se týče smluv s fixovanou cenou, energie se nakupují už v okamžiku fixace, aby cenu bylo možné skutečně garantovat po celou dobu fixace. Takto to u alternativních dodavatelů není, ti většinou nakupují energie pro zákazníky právě na spotu, což může být výhodné, nebo naopak nebezpečné. Záleží na situaci na trhu.

Vláda se proto rozhodla do svého nařízení o zastropování cen později přidat také zákaz nabízet spotový tarif domácnostem. „Zakazuje se sjednat se spotřebitelem smlouvu o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu se způsobem určení ceny přímo závislým na změnách ceny elektřiny nebo plynu na krátkodobých organizovaných trzích a vztaženým k průběhu hodinové spotřeby

elektřiny nebo denní spotřeby plynu," uvedl k tomu resort průmyslu a obchodu. Přesné zdůvodnění, proč došlo k zákazu, ale ministerstvo nenabídlo.

Jedná se tak jednak o ochranu spotřebitele před výše zmíněnými „divokými investicemi" do spotu. Důvod lze hledat rovněž ve zmíněné velké volatilitě burzovních cen energií. Pokud by ceny na spotu opět vyskočily do závratných výšek, musel by stát na kompenzacích dodavatelům o to více doplatit.

Alternativní obchodníci, kteří spotové ceníky stále nabízeli, jsou z nařízení vlády překvapení. Například dodavatel Skautská energie mluví o „těžko pochopitelném kroku vlády". „Již na podzim roku 2022 došlo k významné úpravě ochrany spotřebitelů tím, že u spotových tarifů bylo nařízeno zrušit fixaci a zákazník tak může odejít kdykoli jinam. V období zastropovaných cen – tedy minimálně po celý rok 2023 jsou spotové tarify teoreticky nejvýhodnějším možným řešením z pohledu zákazníka. Pokud cena na trhu půjde nahoru, zákazník zaplatí pouze do výše cenového stropu (tedy tolik, jako lidé s jinými tarify). Pokud naopak půjde dolů, zákazník okamžitě ušetří a platí méně než strop," tvrdí na svém webu.

Nutnost zamezit zneužití cenových stropů

Vláda také konečně schválila systém kompenzací pro obchodníky s energiemi, které jim vzhledem ke stropům bude vyplácet. Podle premiéra Petra Fialy kompenzační mechanismus zajistí pokrytí nákladů energetických dodavatelů a zároveň zamezí případnému zneužití cenových stropů. Státní rozpočet pro letošní rok počítá s náklady na zastropování ve výši 100 miliard korun, další část výdajů chce stát pokrýt z dotačního programu ministerstva průmyslu a obchodu. Přesnou částku ovšem nelze podle ministerstva financí nyní předpovídat. Současné odhady počítají s částkou od 100 do 240 miliard korun za rok.

Mechanismus kompenzací bude rozdělen podle tržních specifik obchodníků, jejich nákupních strategií a uzavřených smluv se zákazníky. Samotné kompenzace mají vycházet z tržních cen doplněných o přiměřené marže. Ministr průmyslu Jozef Síkela zároveň zdůraznil, že kompenzace nebudou pokrývat spekulativní nákupy dodavatelů.

Kompenzace bude vyplácet Operátor trhu s elektřinou, ke kterému budou obchodníci podávat své žádosti o úhradu za určité časové období. V nich musí specifikovat množství dodávané energie a náklady na ně. Oprávněnost úhrad bude ještě před výplatou kompenzací kontrolovat Energetický regulační úřad.

ZDROJ